

Výklad § 8 odst. 4 zákona o půdě

Při interpretaci ustanovení § 8 odst. 4 zákona o půdě soud není vázán ve svém rozhodnutí o tom, kterou z obou forem vypořádání, uvedených v zákoně, použije, ani návrhem žalobce, ani návrhem žalovaného, neboť způsob vypořádání se týká obou stran.

Při interpretaci ustanovení § 8 odst. 4 zákona o půdě soud není vázán ve svém rozhodnutí o tom, kterou z obou forem vypořádání, uvedených v zákoně, použije, ani návrhem žalobce, ani návrhem žalovaného, neboť způsob vypořádání se týká obou stran.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 28 Cdo 1768/2001, ze dne 21.11.2002)

Nejvyšší soud rozhodl o dovolání A) B. H. a B) A. Š., oba zast. advokátkou, podaném proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě z 4. května 2000, sp.zn. 9 Co 392/2000 (v právní věci žalobců A) B. H. a B) A. Š., oba zast. advokátkou, proti žalovaným I) V. B. a 2) A. B., oba zast. JUDr. M. A., o zrušení části kupní smlouvy, vedené u Okresního soudu ve Frýdku-Místku pod sp.zn. 15 C 207/96), tak, že zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. května 2000, sp. zn. 9 Co 392/2000 a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud ve Frýdku-Místku (svým ve věci třetím) rozsudkem ze dne 3.2.2000 pod č.j. 15 C 207/96-234 uznal žalované povinnými zaplatit žalobcům částku 34.130,- Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku. Naopak navrhovatelé byli zavázáni zaplatit odpůrcům na náhradě nákladů řízení 4.400,- Kč a České republice na účet nalézacího soudu 2.725,- Kč za proplacené znalečné, obě částky do 3 dnů od právní moci rozsudku.

Ve věci samé soud první instance dospěl k závěru, že i pozemky parcelní č. 1329, 1330 a 1331 v katastrálním území S. podléhají režimu ustanovení § 8 odst. 4 zákona č. [229/1991](#) Sb. o úpravě vlastnických vztahů k půdě a k jinému zemědělskému majetku. Ohledně ostatních pozemků (specifikovaných v žalobním návrhu doručeném okresnímu soudu dne 3.8.1993) již byla - v důsledku obdobného zjištění - převáděcí smlouva uzavřená dne 26.6.1973 mezi právní předchůdkyní žalobců a žalovanými pravomocně zrušena (rozsudkem téhož soudu ze dne 29.6.1998, č.j. 15 C 207/96). Ve vztahu ke třem výše zmíněným pozemkům, které zůstaly předmětem řízení, však okresní soud dovodil, že přestože i ohledně těchto nemovitostí bylo požadováno zrušení citované kupní smlouvy, je nutno vyjít z ustanovení § 8 odst. 4 písm. b/ zákona č. [229/1991](#) Sb. o půdě, které upravuje finanční náhradu za nevydané pozemky. Ze zákona o půdě totiž vyplývá určitý způsob vypořádání vztahů mezi účastníky, a soud tak vlastníky pozemku zavázal k úhradě jeho znalecky stanovené ceny.

Krajský soud v Ostravě jako soud odvolací svým rozsudkem ze dne 4.5.2000 pod č.j. 9 Co 392/2000-244 rozsudek soudu prvního stupně tak změnil, že žalované zavázal společně a nerozdílně

zaplatit žalobcům k ruce společné a nerozdílné částku 34.130,- Kč do tří dnů od právní moci rozsudku. Žalovaní byli společně a nerozdílně zavázáni k náhradě nákladů řízení před soudy obou instancí i k úhradě nákladů státu.

Odvolací soud neshledal důvod ke zpochybnění skutkových i právních závěrů učiněných soudem prvního stupně, a vyhověl tak žalobě v zásadě obdobným způsobem jako soud nalézací, tedy stanovením povinnosti žalovaných zaplatit žalobcům částku 34.130,- Kč. Krajský soud pouze - v souladu s § 139 odst. 1 a § 145 odst. 4 občanského zákoníku - učinil stanovený závazek solidárním, a to aktivně i pasivně.

Povinnost vlastníků pozemků uhradit jejich cenu se odvíjí od jejich souhlasu s takovýmto postupem. Jde tu přitom o souhlas podle hmotněprávního předpisu. Z hlediska procesního pak úpravu podle § 8 odst. 4 zák. č. [229/1991](#) Sb. lze považovat za určitý druh vypořádání stanovený zákonem a soud proto při tomto rozhodování není vázán žalobou.

Odvolací soud rovněž změnil rozhodnutí prvostupňového soudu o náhradě nákladů řízení, protože (na rozdíl od okresního soudu) neshledal důvody k aplikaci ustanovení § 143 občanského soudního řádu a vycházel proto - a to i u rozhodování o nákladech řízení odvolacího - ze zásady úspěchu ve věci.

Rozhodnutí krajského soudu napadli žalobci v plném rozsahu dovoláním, ve kterém rozvádějí svůj nesouhlas s právním závěrem odvolacího soudu. Dovolatelé poukazují na svou v průběhu řízení vyjádřenou vůli stát se znovu vlastníky pozemků parc. č. 1329 a 1330 kat. uz. S., zatímco ohledně pozemku parc. č. 1331 souhlasí s tím, aby část tohoto pozemku, na které jsou vybudovány septiky a přístup k verandě, zůstala ve vlastnictví žalovaných. Zároveň si žalobci chtěli zajistit přístup k vedlejšímu pozemku, který je v jejich vlastnictví. Podle dovolatelů by ustanovení § 8 odst. 4 zákona o půdě mělo být vykládáno v souladu se závěrem Ústavního soudu obsaženém v nálezu č. [131/1994](#) Sb., podle kterého zmírnění křivd podle citovaného zákona má povahu restituce, která je odstraněním protiprávnosti a navrácením věci do původního právního stavu. Aplikace ustanovení § 8 odst. 4 zákona o půdě bez ohledu na vůli původního vlastníka rozhodně v souladu s posláním uvedeného zákona není, opět mu znemožňuje plně nakládat se svým majetkem.

K tomuto dovolání podali žalovaní vyjádření, ve kterém uvádějí, že podle jejich názoru neměly být pozemky parc. č. 1329 a 1330 zahrnuty do restitučního režimu zákona o půdě, a neměla by tam spadat ani parcela č. 1331 - zahrada, jejíž navrácení by podstatně ztížilo užívání sousedící obytné budovy. Žalovaní mají zájem nerušeně užívat zejména p.č. 1331 a 1329, a v tomto smyslu také v průběhu řízení navrhovali smírná řešení, která však nevedla k urovnání sporu. Souhlasili např. s tím, aby byl odměřen pruh p.č. 1331, který navazuje na obytnou část a na němž je situováno příslušenství. Žalovaní byli ochotni zaplatit zaměření této parcely, jakož i cenu tohoto pruhu pozemku podle příslušné vyhlášky, aby umožnili žalobcům použít zbylou část parcely č. 1331 jako přístupu na p.č. 1332. Pro finanční nároky dovolatelů však k dohodě nedošlo. Závěrem žalovaní vyjadřují nesouhlas s výrokem krajského soudu ohledně nákladů řízení a navrhují, aby byl změněn tak, že by zaplacení částky 5.200,- Kč tížilo žalobce ve prospěch žalovaných.

Nejvyšší soud jako soud dovolací vycházel při posuzování dovolání z ustanovení části dvanácté, hlavy

1, bodu 17 zákona č. [30/2000](#) Sb., podle něhož dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu, vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních předpisů, se projednají a rozhodne se o nich podle dosavadních předpisů. Proto se dále uvádějí ustanovení občanského soudního řádu ve znění před novelou provedenou zákonem č. [30/2000](#) Sb. (dále jen „o.s.ř.“).

Dovolací soud zjistil, že dovolání bylo podáno včas (naopak napadení výroku krajského soudu ohledně nákladů řízení formulované žalovanými v jejich vyjádření, nemohlo být bráno jako dovolací protinávrh právě z důvodu opožděnosti) a osobami k tomu oprávněnými, řádně zastoupenými advokátem (§ 240 odst. 1 o.s.ř., § 241 odst. 1 o.s.ř.), je přípustné (§ 238 odst. 1 písm. a/ o.s.ř.) a opírá se o zákonem stanovený dovolací důvod (§ 241 odst. 3, písm. d/ o.s.ř.). Přezkoumal proto napadené rozhodnutí v rozsahu plynoucím z podaného dovolání (§ 242 odst. 1, 3 o.s.ř.), když nezjistil žádné takové vady předchozího řízení, které by odůvodňovaly postup podle § 237 odst. 1 o.s.ř.

Po projednání věci dospěl dovolací soud k závěru, že dovolání žalobců je důvodné.

Dovolatelé spatřují důvodnost svého podání v nesprávnosti právního posouzení věci ze strany odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 241 odst. 3 písm. d/ o.s.ř. Nesprávné právní posouzení věci podle uvedeného ustanovení může obecně spočívat v tom, že soud na správně zjištěný skutkový stav věci aplikoval nesprávný právní předpis, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, či ze skutečností najisto postavených vyvodil nesprávné právní názory.

V projednávané věci se přezkoumání právního závěru odvolacího soudu týká výkladu ustanovení § 8 odst. 4 zákona o půdě, z toho hlediska, zda je soud vázán návrhem současného vlastníka pokud jde o jeho preferenci reparačního způsobu nápravy v minulosti způsobených křivd. Podle citovaného ustanovení soud na návrh oprávněné osoby rozhodne: a) buď o zrušení smlouvy v té části, kterou byly pozemky darovány nebo bezúplatně převedeny fyzické osobě, nebo, b) že vlastník, jež nabyl pozemky zákonem předpokládaným způsobem, uhradí cenu darovaných pozemků. Podle poslední věty ustanovení § 8 odst. 4 zákona č. [229/1991](#) Sb. platí, že nesouhlasí-li vlastník pozemku s úhradou ceny podle písmene b), rozhodne soud o zrušení smlouvy podle písmene a).

Zákonodárce tedy stanovil pravidlo, které upravuje postup při vypořádávání restitučního nároku, ale pouze pro případ, kdy vlastník pozemku s finanční úhradou nesouhlasí. V souzené věci však odvolací soud dovodil, že pro způsob vypořádání vzájemných vztahů žalobců a žalovaných je určující i souhlas vlastníka s finančním plněním. Takový závěr však ze zákona nevyplývá a je v rozporu s judikaturou vyšších soudů.

Při interpretaci ustanovení § 8 odst. 4 zákona o půdě je třeba mít za to, že soud není vázán ve svém rozhodnutí o tom, kterou z obou forem vypořádání, uvedených v zákoně, použije, ani návrhem žalobce, ani návrhem žalovaného (§ 153 odst. 2 o.s.ř.), protože způsob vypořádání se týká obou stran. Soud je - v souladu s poslední větou ustanovení § 8 odst. 4 zákona o půdě - omezen pouze v případě, pokud současný vlastník nesouhlasí s úhradou ceny pozemků. Pokud ovšem žalovaní jasně a vážně prohlašují, že hodlají zažalovaný nárok uspokojit reparační formou, je třeba, aby se soud zabýval důvody svědčícími pro jedno nebo druhé řešení na straně žalobců i žalovaných; posoudil důvody, které je vedou k jejich konkrétnímu návrhu, přičemž podle okolností případu a oprávněných

zájmů účastníků není vyloučeno ani řešení, spočívající ve zrušení části smlouvy k určitým pozemkům, a úhrady ceny zbývajících pozemků.

Tento princip je nutno použít i v souzené věci, zvláště když – jak vyplývá z dovolání a z vyjádření žalovaných – se návrhy účastníků částečně doplňují, a když lze předpokládat, že kombinovaná forma vypořádání restitučního nároku (částečně finanční protihodnotou a částečně vrácením třeba i nově vytýčených pozemků) umožní spravedlivější vyvážení vzájemných práv a povinností obou stran sporu.

Z výše uvedených důvodů neshledal dovolací soud, že rozhodnutí odvolacího soudu je správné (§ 243b odst. 1 o.s.ř.); nezbylo proto, než je podle citovaných ustanovení zrušit. Věc se – s přihlédnutím k zásadě hospodárnosti řízení - vrací k dalšímu řízení soudu druhého stupně, na jehož půdě ji bude možno projednat ve světle výše uvedených vývodů.

© EPRAVO.CZ – Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Smlouva o zápůjčce, insolvence](#)
- [Promlčení a ochrana spotřebitele](#)
- [Pozůstalost](#)
- [Pozůstalost](#)
- [Nezbytná cesta](#)
- [Nepominutelný dědic](#)
- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)